134 (१३४)

21 (A) (B) (C) (D)

१ गोपिकागीतम्
२ पार्वणश्राद्धविधिः
3 चतुर्मुरनस्तुतिः
४ सुदर्शनस्तोत्रम्

(आ)

मं

१

श्रीगणेशायनमः श्रीशुकउवाच गोप्यःकृष्णे
वंयातेतमनुद्रुतचेतसः कृष्णलीलाःप्रगायंत्यो
निन्युर्दुःखेनवासरान् १ गोप्यऊचुः वाम
बाहुकृतवामकपोलोवल्गितभ्रूरधरार्पितवे
णुम् कोमलांगुलिभिराश्रितमार्गगोप्यईर एम
यतियत्रमुकुन्दः २ व्योमयानवनिताःसहसिद्धै १

विस्मितास्तदुपधार्य्यसलज्जाः काममार्ग
णसमर्पितचित्ताः कश्मलं ययुरपस्मृतनी
व्यः ३ हंतचित्रमबलाः शृणुतेदं हारहास
उरसिस्थिरविद्युत् नंदसूनुरयमार्त्तजना
नांनर्मदोयर्हिकूजितवेणुः ४ वृंदशोव्रजवृषा
मृगगावोवेणुवाद्यहृतचेतसआरात् दं

न्तदष्टकवलाधृतकर्णा निद्रितालिखितचित्र
१ मिवासन् ५ वर्हिणस्तवकधातुपलाशैर्व
द्धमल्लपरिवर्हविडंवः कर्हिचित्सवलआ
लिसगोपैर्गाः समाह्वयति यत्र मुकुन्दः ६
तर्हि भग्नगतयः सरितो वै तत्पदांवुजरजो एम
ऽनिलनीतम् स्पृहयतीर्वयमिवावहुपुण्याः ७

प्रेमवेपितभुजास्तिमितापः ७ अनुचरैः स
मनुवर्णितवीर्य आदिपूरुष इवाचलभूतिः
वनचरो गिरितटेषु चरंतीर्वैणुनाकपति
गाः स पदाहि ८ वनलतास्तव आत्मनिवि
ष्टुं व्यंजयंत्य इव पुष्पफलाढ्याः प्रणतभार
विटपा मधुधाराः प्रेमहृततनवः ससृजुः स्म ९

दर्शनीयतिलकोवनमालादिव्यगंधतुलसीम
धुमत्तैः अलिकुलैरलघुगीतमभीष्टमाद्रियन्
२ यर्हिसंधितवेणुः १० सरसिसारसहंसविहंगा
श्चारुगीतहृतचेतसएत्य हरिमुपासतेयतचि
त्ताहंतमीलितदृशोधृतमौनाः ११ सहबलःस्रग राम
वतंसविलासःसानुषुक्षितिभृतोव्रजदेव्यः हर्ष २

यन्यर्हि वेणुरवेण जातहर्ष उपरंभति विश्व
म् १२ महदतिक्रमणशंकितचेता मंदमंद
मनुगर्ज्जति मेघः सुहृदमभ्यवर्षत्सुम
नोभिश्छायया च विदधत्प्रतपत्रम् १३ विवि
धगोपचरणेषु विदग्धो वेणुवाद्य उरुधा नि
जशिक्षाः तव सुतः सति यदाधरबिंबे दत्तवे

णुरनयत्स्वरजातीः १४ सवनशस्तदुपधा
४ र्य्य सुरेशाः शक्रशर्वपरमेष्ठिपुरोगाः कवय
आनतकंधरचित्ताः कश्मलंययुरनिश्चि
ततत्वाः १५ निजपदाब्जदलैर्ध्वजवज्रनी
रजांकुशविचित्रललामैः व्रजभुवः शमय
न्खुरतोदं वर्ष्मधुर्यगतिरीडितवेणुः १६ एम
४

व्रजति तेन वयं सविलासवीक्षणार्पितमनो
भववेगाः कुंजगतिं गमिता न विदामः कस्य
केन वसनं कवरं वा १७ मसृणाधरः क्वचिदाग
लायतनगामालयादर्पितगंधतुलस्याः पुण
यिनोऽनुचरस्य करः सेप्रदीपनस्तुजम
गायतयत्र १८ क्वणितवेणुरववंचितचित्ताः

कृष्णमन्वसत कृष्णगृहिण्यः गुणगणार्ण
५ मनुगत्य हरिण्यो गोपिका इव विमुक्तगृहा
शाः १९ कुंददामकृतकौतुकवेषो गोपगो
धनवृतो यमुनायाम् नंदसूनुरनघे तव वत्सो
नर्म्मदः प्रणयिनां विजहार २० मंदवायुरनु एम
वात्यनुकूलं मानयन् मलयजस्पर्शेन वंदिनस्त ५

मुपदेवगणायेवाद्यगीतबलिभिः परिवव्रुः
२१ वत्सलोव्रजगवांयदगध्रोवंद्यमानचरणः
पथिवृद्धैः कृत्स्नगोधनमुपोह्यदिनांतेगीतवे
णुरनुगेडितकीर्त्तिः २२ उत्सवंश्रमरुचाऽपि
दृशीनामुन्नयन्खुररजश्छुरितस्रक् दित्स
येतिसुहृदाशिषएषदेवकीजठरभूरुडुराजः २३

मदविघूर्णितलोचनईषन्मानदःसुहृदांवनमा
६ लीवदरपांडुवदनोमृदुगंडंमंडयन्कनककुंड
ललक्ष्म्या २४ यदुपतिर्द्विरदराजविहारोया
मिनीपतिरिवैषदिनांते मुदितवक्त्रउपयाति
दुरंतंमोचयन्व्रजगवांदिनतापम् २५ श्रीशु एम
कउवाच एवंव्रजस्त्रियोराजन्कृष्णलीलानुगा ६

यतीः रेमिरेऽहस्सुतच्चित्तास्तन्मनस्कामहोदयाः

७ २६ इतिश्रीमहाभागवतेदशमस्कंधेवृंदावनक्रीडा

गोपिकागीतंनामपंचत्रिंशोऽध्यायः ३५ शुभं

एम
७

सा२००

श्रा०१
१
श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पार्वण श्राद्धविधिः ॥ दर्भपाणि
र्द्विराचम्यचौतवान्जितन्द्रियः ॥ आसनेषु दर्भेषु विविक्ते
भूपवेशयेत् ॥१॥ द्वौ दैवे प्राक्त्रयः ॥ पित्र्ये उदगेकैक
मेव वा ॥ कृताह्निकः शुचौ देशे शुचीन् विप्रान् सम्मा
ह्वयेत् ॥ प्रर्कं तु त्रयं पित्रे तं तु चावै स्वदैविकाः ॥ आचकृत्वेभुचे
स्वागतं वः सुस्वागतं अद्योवे स्वदमें ॥ पादपत्ताशनं पुजनम्
नमोस्तनंताय इति पठेत् ॥ निमंत्रणं फलं गृहीत्वा ॥
पित्रादित्रय मातामहादित्रय श्राद्धसंबंधिना पुरूरवा
माद्रवोनक्षोविखेषां देवानां कर्तव्यश्राद्धे च च
भवंतो मयानिमंत्रिता ॥ निमंत्रितास्मः ॥ इति प्रतिवचनं

अक्रोनैःसोचपरैःसततंब्रह्मचारिभिः॥ भवितव्यंभवद्भि
श्चमयाचश्राद्धकमणि॥ सर्वायासविनिर्मुक्तैःका
मक्रोधविवर्जितैः॥ भद्भिर्नेवितनो॥ घमूतेश्राद्धकर्मणि
पितृकर्तोपसव्यं॥ स्वागतंवः॥ सुस्वागतं॥ पदप्रक्षालनम्॥
यत्फलंइतिपठेत्॥ निमंत्रणं॥ अमुकगोत्राणांयुष्मत्
पितृपितामहप्रपितामहानांअमुकामुकामुकश
र्मणांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां॥ अद्यकर्त्तव्येश्रा
द्धेभवन्तोमयानिमंत्रिताः॥ निमंत्रितास्मः॥ अमुक
गोत्राणंयुष्मन्मातामहानांप्रमातावृद्धप्रामातामहा
नांअमुकामुकामुकसर्मीणंवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणं

श्रा० अद्यकर्त्तव्ये श्राद्धे अत्र भवंतो मया निमंत्रिताः निमं
त्रितास्मः ॥ इति प्रतिवचनं अकोप्यनैरिति पठेत्
सव्यं ॥ पादार्घदानं ॥ सहस्रशीर्षेति पूजनं विश्वादिदैवे
मातामहादित्रय श्राद्धसंबंधिनः पुरूरवोमाद्रवोन
नमानो विश्वेदेवाः युतद्वः पादार्घमस्तु ॥ अपसव्यं म
२ पितृव्रजपाद पूयनं भू गयादिव्याः आपः पयसा संव
भूयीअंतरिक्षा उत पार्थिवीर्या हिरण्यवर्णा यज्ञिया
स्तानः आपः शिवाः शंस्योनाः सुमनावाभवंतो ॥ अमुकगो
त्राः पितृपितामह प्रपितामहानां ॥ अमुकामुकाछपकास
मीरणं ॥ वसुरुद्रादित्य स्वरूपाः अमुकगोत्राः मातामह

हृप्रमातामहवृद्धप्रमातामहाः अमुककालकामुकस
र्माणः वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः एतद्वः पाद्यार्घमस्तु॥
सव्यं आचमनं कुर्यात्॥ इदमाचमनीयं विश्वेभ्यो देवे
भ्यो नमः॥ अपसव्यं॥ इदमाचमनीयं पितृभ्यः स्वधा
नुत्याचमनीयं दद्यात्॥ सव्य इदमासनमास्यतामि
ति आवाहदेशोपवेशनं दैवे॥ अपसव्यं॥ पित्र्ये॥ आस्य
इति प्रतिवचनं॥ प्रत्यासनसमीपं च दद्यात्तैलेन दीपकान्
आक्रांतज्योतिर्यदीपंमंत्रांश्च वंदयेत् सव्यं॥ स
माचारात्कर्मपात्रथापनं॥ कर्मणो कार्यादपि स्वस्य
पूर्वभागे॥ पात्रार्घमासनं॥ आसने पात्रं॥ यत्तत्पात्रे
पवित्रेस्य इति पवित्रप्पारणं॥ पवित्रेस्थो वैष्णव्यो
सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य

श्रा०

रश्मिभिः ॥ प्रक्षान् ॥ सन्नोदेवीति ॥ यवं ॥ यवोसियव

यास्मद्द्वेषोयवयारातीरिति विकिरेत्वा ॥ अं तन्निज्ञायत्वाप

थिवैत्वासंयं तांल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि

यावान ॥ तिलोसि सोमदैवत्यो गोसवोदेवनिर्मितः

प्रत्नमद्भिः प्रकृतः स्वधयापितॄन्नलोकान्प्रीणा

हि नः स्वाहा तिलान ॥ गंधपुष्पं वस्त्रं ॥ साचारणा

३ पाकुस्य पश्चा गंधादिद्रिपेत् ॥ आसाचारणं त्वेय

वतिलानिं कर्मपात्रं समीपे स्थापनमङ्गान्युदक्ष्ये

केपवानर केदिस्टेतिलान् पात्रे प्रक्षिपेत् ॥ कर्म

पात्रं परिपूरणमसू ॥ प्राणायामं कृत्वा ॥ अभ्युदासंच

कुर्यात् अपवित्रः पवित्रो वा ॥ पुंडरीकाक्षस्मरणंम ॥

देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च ॥ नमस्स्वा

इति पठति

हृये स्वचायुेनित्व मेवजवत्ति ॥ इतिश्रि: ॥ सप्तव्याधा
दसार्णेषुमृगाः कालंजनेगिरौ ॥ चक्रवाकाःसरद्वी
पेहंसाः सरसिमानसे ॥ तेपिजाता कुरुक्षेत्रे व्राह्मणा
वेदपारगाः ॥ प्रस्थितादीर्घमध्वानं युयंकिमव
सीदथा ॥ पंचकोसंगया क्षेत्रं कोसमेकंगयाशि
रः ॥ यत्र यत्र स्मरित्यात्मिपितृणां तमञ्ज घंभ्रम ॥
अक्षयं व्राह्मणा उचुः ॥ अपसव्यं ॥ आहारंनेगया
ध्यात्वाध्यात्वा देवं गदाधरं भ ॥ स्वानपितृ नमन साध्यात्वा
ततः आचंशमानं मेतण गयायै नमः ॥ गदाधराय
नमः ॥ स्वपितृभ्यो नमः ॥ अवहिवंपनं भ ॥ भोरफ

मेरु

श्रा० कतिलमादाय पूर्वादिदिनुनिद्धिपेत॥ अग्निष्वात्ता
पितृगणप्रवीर दक्षिणतु समम॥ तत्यावर्हिषदः पांतु
याम्यायेपितरःस्थिताः॥ प्रतीचीमाज्यपास्तद्वदुदी
चीमपिसोमपाः॥ पूर्वं तस्त्ययमारक्षेत्कव्यवा
हनलोपिपः॥ रक्षाम् तपिसाचेभ्यस्तथेवासु
रदोषतः॥ सर्वतष्चाधिपत्तेवांयमो नचाक्षरा
तुमे॥ तिलारक्षंतु असुरानदनी रक्षंतु राक्षसान्
पंक्तिवे श्रोत्रियो रक्षेदतिथि सर्वतोवतु॥ अक्षरा
युच्चारहेतोः॥ अपः सव्व॥ अलकगोत्रा एगंपूर्व
निमानहप्रपित्तामहान्॥ अमुकामुकामुक सर्म
रुदनसर्मनं॥ सव्यं॥ अपवनीवीद्धिकतरा॥ वेव

४

नैवेद्यमेव मोयपीज्यस्यंनृणांन पतेंपायसेशुचि॥इति
नीवीवंधनं॥कविन्नीवीवंधनोत्तरंदेवत्ताज्यपित
न्यइति पद्धः॥ च्य यद्देव सकालेस्मत्वा॥ अपसव्यं॥
अमुकगोत्राणां पितृपितामहप्रपितामहानां अमु
कामुकामुकशर्म्मणां॥वसुरू॥ अमुकगोत्रानां
अमुका॥वसुरू॥पार्वणंपुरूरवोद्रववविश्वेदेवपूर्वक
पार्वणश्राद्धमेतद्रक्षेरंहकरिष्ये॥ कुरूष्व॥सव्यं
दक्षिणाभिमुखस्तादिदेवानांकार्ष्णीनांपवित्राणिसव्यंपद
त्ताइतितिलत्यक्त्वीयमार्जीयपेत्तमदीवादित्रामो
तामहाद्विश्राद्धसंबंद्धिनांपुरूरवोमाद्रवानांम्
विश्वेषांदेवानांदूंदूकसासानमस्तु॥ अपसव्यं

मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामह

श्री० अमुकगोत्राणां ॥ पितृपितामहप्रपितामहानां नो २

वसुरूपं

अमुककामशर्माणां अमुकगोत्राणां अमुकामुकशर्माणां

सपत्नीक पादार्थं ॥ इदं कुशासनमस्तु ॥ सर्वं ॥ यावा

मादायां ॥ पित्रादिभ्यो मातामहादिभ्यः श्राद्धं रोचयि ५

५ तः ॥ पुरूरवोमाद्रवसंज्ञको विश्वान्देवान् आवाह

हयिष्ये ॥ आवाहय ॥ विश्वेदेवाः स आगत शृ

णुता म इमं हवं ॥ एदं बर्हिर्निषीदत विश्वेदेवा शृण

तेमं हवं मे ये अन्तरिक्षे य उप द्यवि ष्ठा ये अग्निजि

ह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मिन्बर्हिषि मादयध्वं ॥ ६

तिमं त्रद्वयाभ्यां मावाह्य ॥ अनूतान्तविश्वेदेवाविश्व

से१

आगछंतु महाभागा विश्वेदेवा महावलाः ॥ येय
त्रविहिताःश्राद्धे सावधानाभवंतुते ॥ अपसव्यं ॥
तिलान्वादाय ॥ अमुकगोत्रान् पितृपित्तामहप्रपित्त
न् अमुकामुकामुकसर्मीणः ॥ अमुकगोत्रान् मा
तामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहान् अमुकामु
कामुकसर्मीणः ॥ वसुरुद्रादित्यस्वरूपान् पि
तृन् मातामहान् आवाहयिष्ये ॥ ॐ आवाहय ॥
उसंतस्त्वा निधीमह्युसंतः समिधीमहि ॥ उसंनुश
तआवाहपितॄन् हविषे अत्तवे ॥ १ ॥ आयांतु
नः पितरः सोम्यासो अग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदंतो अधिब्रुवंतु ते वंत्वस्मान् ॥
इतिमंत्रद्वयाभ्यामावाह्य ॥ ततोदातुर्नोंकुरणं वम

श्रा० नदान पर्यंत्तं विह त्तोदी रुगेनविना ।। सव्यं पूर्वोक्त
मंत्रेई हस्ताद्यं पात्र पुरुरं ।। यवोसीति यवान् ।। त्ति
लोसि सोमदेवत्यो गोसवो देवनिर्मितः ।। प्रयत्नमद्भिः
प्रकृतः स्वचयात्पित्रलोकान् प्रीणाहिनः स्वाहा ।।
गंध पुष्पं चतूष्णीं दैवपात्रं संपन्नं रूसंपन्नं ।। पित्राद्यं
पात्राणि परिपूरणानि संतु ।। दैवपात्र मुथाप्य पवित्रे
६ छित्वा करे दत्वा सछत्र सी वींइत्ति पठेत् ।। यादिव्या इतिवा
पित्रादित्रय मातामहादित्रय श्राद्ध संबंधिनः पुरूरवो
माद्रवनामानो विश्वेदेवाः एषद्धस्तार्घ्य वोनमः ।।
अद्य पुनः पुनः प्रत्यर्घमस्तु ।। उदकस्पसनम् ।। अप

त्र्व्वं॥ पित्रपात्रमुद्धाप्य॥ पवित्रं त्रिमाद्दिय करे दत्वा
यादिव्याद्रितिपठेत्॥ अमुकगोत्र पिता अमुकश
वसुरूप स्वधइदं स्नार्घं स्तेनमः॥ अर्घे पुनः प्रत्यर्घमस्तु
उदकस्पर्सनमिति सर्वत्र॥ अमुकगोत्र पितामह रुद्रः स्व
रूपा स्वधइदं स्वार्घं स्तेनमः॥ अमुगोत्र मातमह प्रमाता
मह वृद्धप्रमातामह इदं स्वधइदं स्वार्घं स्तेनमः॥ प्रथमे पा
त्रे संस्रवान् समवनीय तत्जलं वैश्वदैविक पात्रे नीत्वा
तदेकं प्रथमपात्रं पंक्तिमुर्द्धयन्तो वामभागे पित्र्यः
स्थानमसी त्युक्तान्युब्जकारयाम॥ तदुपरि स्वधावाच
नीयानंतर्गर्भि कुशत्रयं दद्यात्॥ अन्यानि पात्राण्य

श्रा० संचरेनिधाय ॥ सव्यं ॥ अर्घ्यादिकं दत्वा ॥ पित्रादिवैमा ८
त्रामहादित्रयश्राद्धसंबंधिनः पुरूरवोमार्द्रवो विश्वेदेवा
स्तान्यनुलेपनपुष्पाक्षततुलसीपत्रपुगफलताम्बूलयज्ञोप
वितिवासांसिवोनमः ॥ अपसव्यं ॥ अमुकगोत्रपितृपितामहप्रपि
(ण) (रुद्रादित्यस्वरू)
अमुकशर्म्मवसुरुद्रापादत्तं ॥ अमुकगोत्रान् त्वस्मन्मातामह०
६ अमुकशर्मणः वसुरुद्रापाः एतान्यनुलेपनपुष्पाक्षततुल
सीपत्रधूपदीपपूगफलताम्बूलयज्ञोपवीतिवासांसि
वोविभज्य वःस्वधानमः ॥ सव्यं ॥ आचम्य ॥ अर्चनविधेः
सर्वपरिपूर्णं परिपूर्णमस्तु ॥ पूर्ववैश्वदेविकपत्रेचत्तो
दकेनस्वधाकृतिविवेचनम् ॥ इदं हस्तप्रक्षालनं विश्वेदेवा

वेभ्यो नमः ॥ अपसव्यं ॥ इदं हस्तप्रदानं नोदेकं पितृभ्यः
स्वधेति करकुद्धिः ॥ पावाग्नि निचारयदेवद पाणिच
तुरस्रमंडलं क्रान्ता ॥ जीवारचूर्णं नगोरमदाजलेन
भस्मनावापा चावलिर्वैकयित्वा ॥ यच्चावक्राद्युद्धेविस्र
त्रैलोक्यं परिरक्षति ॥ एवं मंडलमध्ये तु तत्सर्वं कृतानि
रक्षतु ॥ मिष्टान्न पात्रेभ्यःप्य पास्वति यद्यातं ॥ पृनास्तत
लमेद्धृत्ये चेति भूर्द्धुन्य वक्षति ॥ ग्रामस्थाः अग्नौ करकांक
रिष्यंतिकुरुध्व ॥ अपसव्यं ॥ पितृद्धय दुस्तेनवा ॥ अग्नयेक
व्यवाहनाय स्वाहा ॥ इदमग्नये कव्यवाहनाय ॥ सोमाय
पितृमते स्वाहा ॥ इदं सोमाय पितृमते ॥ इत्याहुतिद्वयं तु दद्यात्

श्रा० अग्नौकरणहोमान्नं पिंडार्थं विकरार्थं च चारस्यात्
८ पराकीयप्रदेशेषु आदु करणपदे मस्वामिपितृभ्यो नम इत्य
न्नादिकं दद्यात्॥ ततः सव्येन द्विजहस्ताद्धुतेन द्रव्यादिनपा
त्रेण विविचमनस्य मोदप्येय चोरव्यते घात्मकं पंचविधं सुसं
स्कृतं व्यंजनेपि प्रत्रि कृमात्मनोहितमकार्येशेपनपानैः परि
विष्यात्॥ सव्येन वामहस्तोपरि दक्षिणान्करं कृत्वा पात्रं तेजोन्न
नं॥ पृथिवी ते पात्रं द्यौर पिधानं ब्रह्मणस्य मुखे अमृते अमृतं
जुहोमि स्वाहा॥ ॐ॥ मन्नेच स्वः इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे
पदं समूढमस्य पांसुरे स्वाहा॥ इति अंगुष्ठमनेन मासे विशे
हव्यथं रक्षा॥ इदमन्नं इदमापः इदमाज्यं इदं हविः॥ आपोशय
८

समवदंत सोमेन सह राज्ञा यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्तं राय
न्पारयामसि ॥ इत्ति यवान्वि कोयीयाम्बि त्रादिवय माताम
र्ड्दिवय श्राद्धं संवपिनं: प्रकू र माइवो नामा मानो विश्व
देवाइ दमनं युतदिप स्फर सहित मुपनीत मुपने
श्मशानं च वामनॅ तृप्ति तपर्यंतं बोनमः ॥ अपमब्बा ॥ दप्ति
शोपरिवा भकनं कृत्व व्यस्तपाणि म्यांपात्रालं भनं ॥ पृथ
विते पचुमितिय स्याऽमृतं पुरोमि स्वचा ॥ इदं विष्णुरिम
मेघ गीं द्य विस्त्रो कव्येपं रजइ दमनं इदमापः इदमा
संइदमै देवे अपड ताअ रुरार द्राषं प्रावेदि वदः ये कु
पालिप्रतिमे वमाना: अमुरा स्मं तिस्य द्रुयाच रंति ॥ पुरा
पुरोगि पुनाये जनं यत्ति छंन्दो का स्र रस्यैव क्रादितिति आ
दा

त्रिकोर्ये ॥ अमुकगोत्र पितृपितामहप्रपितामह [illegible]
श्रा० [illegible] नामुकामुकसर्माणः वसुरुद्ररूपा ॥ अमुकगोत्र माता
मह प्र० अमुकामुकसर्म्म वसुरुद्रा ॥ न ॥ इदं [illegible]
द्विपस्करसहितम् उपनीतम् उपनेष्यमाणं च ब्राह्मणभो
८ जनत्तृप्तिपर्यन्तं वोह्यविन प्रयच्छ स्वधा नमः ॥ सं
इदं वो ऽपोशानम् अमृतं यथाकुशं पुष्पं नमो देवे ८
भ्यः इति प्रागग्रं वारिधारां दद्यात् ॥ अपसव्यं
इदं वो ऽपोशानम् अमृतं यथाकुशं पुष्पं स्वधा
पितृभ्यः ॥ इति द्य [illegible] रा दद्भिर्णाकाद्यात् ॥
श्राद्धदेशावर्तिं न कुर्यात् ॥ मौनेनाश्नीयुः ॥ अन्न
लब्धेषु सकृत्काय इत्यादिकरण्यपायइति पंचः

अग्ने क्षेत्रिविज्जंउदीरत्नामित्यादि ९३॥ पुरुषसूक्तं॥१६
प्रतिरथं॥१७ प्रत्यंतु मे॥१८॥ आ न्याम्यपि पवित्राणि पद्वेत्त॥
हेयदु पवित्रद्व पयोरंतरालेपि तद्वया॥ १९ समी
नेषंड॥२० लं परित्य अविकारार्थं कुसानास्तीर्य॥ अ
संकुतप्रणीतानां याग्निनां कुलयोवित्तां म्या॥ क्षि
१८ नागचेय्याणां दमेषु विकरप्रयः॥ सर्वव्ययनाम
नौकरणे सेव सोपकरणं गृहीत्वा॥ अतिदुग्ध्या अ
टीकाः पेयद्रव्या कुले समस्तमौदत्तेन त्रप्यंतु च
नायानु परांगतिं॥ कुसया गमा॥ हुतो पादो प्रक्षाल्य॥
सर्वमाचमनं॥ बुलकदानम्॥ इदं वः प्रत्य पोषा न
मियुत्तयत्र॥ मधुवाताकेता येते मधुद्रतिरिचवः

श्रा० माध्वीनं॥संत्वोषधीः मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पा
र्थिवंरजः॥मधुद्यौरस्तुनःपितामधुमान्नोवनस्प
तिर्मधुमां॥अस्तुसूर्यः माध्वीर्गावोभवंतुनः॥इति
मधुमतींत्रिर्जपेत्॥मधुमधुमधु॥तृप्तास्थःतृप्ताःस्मः
शेषमन्नंकिंक्रियतां इष्टैःसहभुज्यतां॥अपसव्ये॥
१० स्वधंपितृमातामहेभ्योमानाप्रश्नः॥ततोपसव्येन
पितृहृदयेद्विष्ठोतनप्रदेसेवाह्मात्रं च्यारत्नि मा १०
त्रमममप्रदक्षिणप्रवणंचतुरश्रंपिंडार्थंवेदिका
मुपलिप्य॥अपोच्याम्मधुरामाध्याकामीकांवीह्य
वेतिका॥पुरीषणरावतीत्येयाःसप्तोत्तमोदक्षा
स्कः॥अपहता इति दक्षिणाग्रं प्राकचीरेखांद्रं
निर्मीयपचनाद्येकूपाशिपमत्मुकवारेणमा॥तलं

स सतः ॥ ये नृपाः शिप्रतिमश्च मानाः ॥ अकृताः संततः
स्वच याचरत्ति ॥ परापुरोनिपुरो ये जनं त्यक्ति छा लो
कात्प्र राद्दास्य स्मात्त ॥ अप्रवोद् पाव ॥ मादाय रे खायाः
पिः स्थानेः वनेजपत्तिदक्षिणसंस्थं ॥ तत्र प्रथम नवेषा
यामादि मध्यावसानेषु ॥ अथ मकगोत्रपितः अथ मक
सर्मन्वर्करूपश्चवनेनिहतः एवं पितामहादिपं च
मौ अथादि मध्यावसानं अवनेनिहतः ॥ मकदाद्धिनानकु
सानास्तीर्थे सर्वंपनाम्नय कमग्नौकरणं सेवमध्याया
पकरणं ॥ मेकीकृत्यमंस्पिंः ॥ ज्ञिमायश्च अथ मक गोत्र
अपितः अथ मक सर्मन्वर्करूपस्वपत्नीक अत्र दैवत
हेतवे रततेनस्वच्छायाइदं मूर्भिगपाइदमदकं

श्रा० फल्गुत्तीर्थस्य पुष्करावर्त्तकं गंगा गंगयाशिरे ॥ र
वं पितामह प्रपितामह एवं मातामह प्रमातामह ११
वृद्धप्रमातामहानां एवं क्रमेनैव दद्यात् ॥ प्रपितामह
हादूर्द्ध्वं लेपभागिभ्यो नमः इति लेपभागिभ्यो दद्या
अस्तृतकुशमूलैः करं मार्ज्जयेत् ॥ हस्तप्रक्षाल्य सव्ये
११ नाचम्य ॥ अर्द्धुत्तानादूयः ॥ दक्षिणाभिमुखोपसव्येना
चपितर इति यपेत् ॥ अत्र पितरो मादयध्वं यथा
भागमावृषइध्वं ॥ ततः सव्येनोदङ्मुखः श्वासन्निय
म्यो मूहूर्त्तं शुक्लंध्यायत् ॥ आयुष्कामो यशस्कामो व
द्धिकामोत्तवेत्तुचा ॥ आरोग्यं च न कामश्च सर्वकामा
नेवं तुते ॥ ततो नैवापरावर्त्यापसव्येन नाकम्पमृतानेव्या

स्त॥ अमीमदं त पित्तरो यथाभाग मावृषाइ षत्ते त्ति मू
मैपिंडमले दत्तां जलिंत्ते ये त्न॥ अवनेयनप्र मवने
यनेपिंगे परिपिं ऽ मूह्ले चापि त जलं निषिचेत्॥ अमक
गो त्र पित्तः अमुक सर्मन् वसुरूप स पत्नीकपिं ऽ प
सवने निच्यतिक्क मेननीवीव्ये सजा॥ नमो व इति
षं ऽ जलिं करणं॥ नमो वः पित्तरो र सा य नमो वः पि
त्त स्वषाय नमो वः पित्तरो यीव य नमो वः पित्त रः
स्वधाऐ नमो वः पित्तरो घो र य नमो वः पित्त रोम
न्यवे नमो वः पित्तरः पि त रो नमो वो ग्रहान्नः पित्तरो द
त स तो वः पित्तरो दे क्षै त द्वः पित्तरो वॆस आध्यत्त पि
त रो गर्भ कुमारं पुष्क र स्र जं यथे ह पुरुषो ऽ सत्॥
त त्तः ऊर्ज्ज व हन्तं॥ पित्तरे त त्ते वा सः पित्तामहै तत्ते वा

नः प्रपितामहै तत्ते वासः मातामहै तत्ते वासः प्रमा
श्री॰ तामहै तत्ते वासः वृद्धप्रमातामहै तत्ते वासः ॥ पूविधिं
डं कूत्र चैव यं ... यं वहन्ती रमृतं घृतं पयः कीलालं
पयः कृतं स्वधा स्था तर्पयत मे पितृन् मम मातामहानि
ति ऊर्ध्वं करं विधाय दद्वृत्ताञ्च इति विप्रपवित्र पिण्डार्चा
१२ अमुकगोत्राः पितृपितामहप्रपितामहाः अमुकामुका
मुकशर्माणः ॥ अमुकगोत्रान् मातामहप्रमातामह
वृद्धप्रमातामहान् अमुकामुकामुकशर्माणः वस्त्र
रुद्रादित्यस्वरूपाः वस्त्रं नविधिपी ... न्यै कल्लेपन पुष्प
अक्षततुलसीपत्र धूप दीप नैवेद्य पूगीफल तांबूल यु
ग्मोपवीतीति वासांसि दक्षिणं नजं वः स्वधा नमः ...

इदमाचमनीयं॥ विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमः॥ अपसव्यं
इदमाचमनीयं॥ पितृभ्यः स्वधा॥ ततः सर्वं भंचा दिव
सर्ग्द्धेति॥ ततः सव्येन कर्मपात्रोदकेन रुप्रेज्ञितम
श्चिपति॥ तदग्रभूमिलिंपि चेत्॥ शिवा आपः संत्विति
सफुलयल्लदानं॥ सौमनस्यमस्त्विति पुष्पदानं॥ अ
क्षतं चारिष्टं चास्त्विति जवदानं॥ अपसव्यं॥ पितृ
भ्यो दद्यात्॥ स्वेपितृ॥ पिंडान्तभूमि प्रोक्तरमाव्यो
विशेषः॥ शिवा आपः संत्विति सफुलयलदानं॥ सौम
नस्यमस्त्विपुष्पं॥ अक्षतं चारिष्टं चास्त्विति तिलदानं॥
सव्ये॥ स्वभूमौ निषेकः कर्मपात्रजलेन॥ रूप्रोक्षि
तमस्तु दीर्घमायुः कुर्वांति सत्सु पक्षिन्न वृद्धिर
स्तु हि पदेभ्या [illegible] स्तु छंदेभ्यः शांतिः श्रीरस्तु॥ त

त्तापसव्यंग च दक्षिणतश्च गोहृ गृह्यं जमकुर्यात्त
श्रा० जलमादाय तद्द प्रकरे शुद्ध पात्रे ॥ अमुक गोत्रेभ्यो
पितृ अमुक सर्मभ्यः वसुरूपेभ्यः सपत्नीकेभ्यो ए
तत्सर्वं यद्दत्ते पिंडं क्षय्यमस्तु अद्भीयतु ॥ एवं पितामह
प्रपितामहेभ्यो सपत्नीकेभ्यो एतत्सर्वं यद्दत्तं
तक्षय्यमस्तु अद्भीयतु ॥ एवं मातामहादीनां देवेत ॥
१३ अघोराः पितरः संतु संतु अघोराः मातामहाः संतु
संगोत्रं नो वर्धतां गोत्रं नो वर्धतां ॥ दातारो नो
श्री ह ऽभिवर्धंतां अभिवर्धंतु वेदाः संततिरेव च ॥ श्रद्धा
च नो माव्यगमत् मा गात् बहुदेयं नोस्तु ॥ तथास्तु
अन्नं च नो बहु भवेत् ॥ अतिथींश्च लभेमहि
लभेमहि ॥ याचितारश्च नः संतु मा च याचिष्म कं

चनं मायाचे स्ताः ॥ यत्न वासि षमं तु ॥ छाय षमान
चनवानपञ वा नथं कामं काम यत्ते सो सौकाम:
समृद्ध तो दीर्घी पुत्वाय बोल यू वं र्व से कुत्र ज्ञा स्पा
सह साय ज्योतीव मरदः मंते ॥ नित्यान छान सनि
छा सर्वदा यत्न वृद्ध यः ॥ पितृ नक्ति पराजित्यं संवं म
कुलजा नरा ॥ इति तिलक करसं ॥ त तोप सर्वं ॥ म
त्र पाञे परिस्थन ॥ स्वधा वा चनीयान कुसानादाय
पंक्तिद्वयो र्मध्ये निधि पत्ति ॥ सर्व्वेन द्रि राउ स्तेने
द पातं मादाय स्वधा वाचपिष्य ॥ इति प्रसतिवाच्य
तामीति ॥ व्रा स्मरोगः तद्वो अ त्रिवद्ध हस्तो कृत्वा
ते केले त तोप सर्वेन ॥ ओं [illegible] गो वे म्यः ॥ पितृ स्म:

पितामहेभ्यः प्रपितामहेभ्यो मातामहेभ्यः प्रमा
श्री० तामहेभ्यः वृद्धप्रमातामहेभ्यः श्च स्वधोच्यतांचस्तु
स्वधेति स्वधावाचनीयमु कुशेष्वपो निषिंचेत् ॥ ऊ
र्ध्वपात्रे त्याप नमः ॥ च्यासत्तत कुशाग्राणि चालयेत् ॥
सर्व्वं ॥ पित्रादि मातामहादि त्रैश्राद्ध संबंधिनां पुरुर
२४ वो मद्रवो नाम्ना विश्वेदेवानां कृतैः तत्ताविशम्धा
प्रतिष्ठसिच्यथं हिरण्यं मनहोवत्सं तमभूसं वा पुष्पा
नाम गोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दातुमहमुत्सृजे नमः ॥
प्रमसर्व्व ॥ अमुकगोत्राणां पितृपितामहप्रपि
तामहानां ॥ अमुकामुकामुक समीनांश्च अमुकगो
त्राणां मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहानां

अमुकामुकामुकसमानां॥वसुरुद्रादित्यस्वरूपा
णां॥एतत्पार्वणश्राद्धप्रतिष्ठार्थंरजतंचंद्रदैवतं
तन्मूल्यंवाऊपानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृ
जेषोपविद्धयवःस्यापानभः॥ततोपसव्यं॥नाना
नामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योज्ञातृवर्गेभ्यःस्वजन
संबंधिभ्योदुर्विधिस्थदीनानाथेभ्यःआमान्नपा
म५ त्रासमासंचय्यंचराजपर्यंतवापदीपमानमा
त्रानुसारेणाहारंवद्धिकतंतन्निमित्तःपरमोपकारा
यदातुमहमुत्सृजेसव्यं॥समीपस्थप्रमानेनपिंड
दद्याद्गयायांसारोद्धृरेसमंगोत्राणिकुंडमेयो
तं॥ततः॥अपसव्यं॥पितृनामनुचररोमध्येपिंडंविसर्जयेत्

कोहं नं तापकाकराच्छिद्रपिशारायविककरान्तु ॥ इति

जिपदित्वा ॥ वसंतादि करे ज्ञानु भ्यो नमः ॥ अपसव्य

म् ॥ पात्रांतर कृत पिंडामुस्यापवामस्कंधे सव्येमा

ह्वाणं ॥ अपसव्यं ॥ पुनः स्वपेव वचेद्यानिदध्यानु ॥

मेपितरां स्वर्गे स्वस्थानवासः ॥ विसर्जेनम् ॥ पि

तन्नामरा स्वस्ति भवंतो ब्रुवंतु ॥ ॐ स्वस्ति ॥ वाजे

वाजेवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः

अस्य मध्वः पिबत मादयध्वम् ॥ तृप्ता यात पथिभि

र्देवयानैः ॥ सव्यं ॥ विश्वेदेवाः स्वस्ति भवंतो ब्रुवं

तु ॥ ॐ स्वस्ति ॥ देवा गातुविदो गातुमित्वा ॥ गातुमि

त ॥ मनसस्पत इमं देव यज्ञं स्वाहा वाते धाः ॥ अ

पसव्यं ॥ कर्म्मपात्रमादाय ॥ आमावाजस्यप्रशवो
यगम्यादेवे द्यावापृथिवी विश्वरूपे ॥ आमागंतां
पितरामातराचामासोमोअमृतत्वेनगम्यात् ॥
इतिप्रदक्षिणीकृत्यकर्म्मपात्रमधोमुखंकुर्यात् ॥
सव्यमाचमन ॥ पाणिनादीपंनिर्वाप्यदेवताभ्यः
इतित्रिर्जपेत् ॥ कर्म्मसाक्षिणोसूर्य्यायनमइति
॥ सूर्य्यपुष्पंजलंदत्वाआशिषःप्रतिगृह्णीयात्
॥ ब्राह्मणेभ्यःशेष्यादत्तमादायशिरसिवध्नीयात्
॥ आयुःप्रजांधनंविद्यांस्वर्गंमोक्षंसुखानिच ॥
प्रयच्छंतुतथाराज्यंपितरःश्राद्धतर्पिताः ॥ इति
पार्वणश्राद्धविधिः ॥ यस्यस्मृत्याचनामोक्त्यान

श्रा॰ १७ पोयज्ञक्रियादिषु॥ न्यूनंसंपूर्णतांयातिसद्योवं
देतमच्युतम्॥१॥ प्रमादात्कुर्वतांकर्मप्रच्यवेताध्व
रेषुयत्॥ स्मरणादेवतद्विष्णोः संपूर्णंस्यादितिस्मृ
तिः॥२॥ काश्यांपितृरूपेणतिष्ठतेमहेश्वरः॥ सो
यंश्राद्धप्रदानेनमहमतांतप्रीमत्तमम्॥ इतिपार्व
णश्राद्धसमाप्तम्॥ अपतर्पणं॥ आश्विनमासे
कृष्णपक्षेतिथौचतुर्दश्यांपारानिवसरेसमाप्तम्॰
संवत्॥१८५६

134/21(c)

१ श्रीगणेशाय नमः॥ हिरण्यकशिपुरुवाच॥ कल्पांते कालसृष्टे
न योंऽधेन तमसावृतमात्मभिव्यनक् जगदिदं स्वयंज्योतिः॥
स्वरोचिषा १ आत्मना त्रिवृता चेदं सृजत्यवति लुंपति॥ रजः
सत्त्वतमोधाम्ने पराय महते नमः॥२॥ नम आद्याय बीजाय ज्ञान
विज्ञानमूर्तये॥ प्राणेंद्रियमनोबुद्धिविकारैर्व्यक्तिमीयुषे
॥३॥ त्वमीशिषे जगतस्तस्थुषश्च प्राणेन मुख्येन पतिः प्रजा
नाम्॥ चित्तस्य चित्तेर्मनइंद्रियाणां पतिर्महान् भूतगुणा
शयेशः ४ त्वं सप्ततंतून्वितनोषि तन्वा त्रय्या चा
तुर्होत्रकविद्यया च त्वमेक आत्मात्मवतामनादिरनंतपा
रः कविरंतरात्मा ५॥ त्वमेव कालोऽनिमिषो जनानामायु १
र्लवाद्यवयवैः क्षिणोषि कूटस्थ आत्मा परमेष्ठ्यजो

२ महांस्त्वं जीवलोकस्य च जीवश्चात्मा हि खं ततः परं नाप
रमप्यनेजदेजच्च किंचिदतिरिक्तमस्ति॥ विद्याकालास्ते
तेन वश्यस्य सर्वी हिरण्यगर्भोऽसि वृहत्रिपक्षः॥७॥ अलं
विभोस्थूलमिदं शरीरं येनेंद्रियप्राणमनोगुणांस्त्वम्
भुंक्षे स्थितो धामनि पारमेष्ठ्ये अव्यक्त आत्मा पुरुषः पु
राणः॥८॥ अनंताव्यक्तरूपेण येनेदमखिलं ततम्॥
चिदचिच्छक्तियुक्ताय तस्मै भगवते नमः ९ ॥
इति श्री हिरण्यकशिपुकृतचतुर्मुखस्तुतिः समाप्त
म् शुभमस्तु मार्गमासे कृष्णपक्षे सप्तम्यां भृगुवा
सरे शुभ संवत्॥१८/२५॥ छं॥ छे॥ छे॥ छे॥ छे २

श्री० स्पष्टस्त्वमनंजनेनैवकेवलंप्रविष्टो जिनदैसदानवम् वा
२ कुदरोवं [illegible] च्छिद्विशिरोधरारिणा वक्रेण न्नजसं प्रपन्नेविर
जसे हे सर्वंजगत्राणस्वरूप त्वयेन निरूपितः सर्व
सहो गदाभृता॥ विप्रस्य चास्मत्कुलदैवहेतवे विधे
हि भद्रं तदनुग्रहो हि नः॥७॥ यद्यस्ति दत्तमिष्टं वास्व
धर्मो वा स्वनुष्ठितः॥ कुलं नो विप्रदैवं चे[illegible]द्द्विजो भव
तु विज्वरः॥८॥ यदि नो भगवान्प्रीत एकः सर्वगुणा
श्रयः॥ सर्वभूतात्मभावेन द्विजो भवतु विज्वरः॥ ९॥
इति श्री अंबरीषकृतसुदर्शनस्तोत्रसमाप्तम्॥
मार्गमासे कृष्णपक्षे सप्तम्यां भृगुवासरे संवत् १९२५ २